

ВІРТУАЛЬНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Світлана Симоненко

Таврійський державний агротехнологічний університет

Анотація:

У статті відображено позитивний досвід зарубіжних країн у створенні віртуальних спільнот, зокрема й віртуальних навчальних спільнот. Подано тлумачення віртуальних спільнот, запропоновані зарубіжними дослідниками. Презентовано різні класифікації віртуальних спільнот. Визначено відмінності між поняттями «віртуальна спільнота» й «соціальна мережа». З'ясовано основні критерії успішного функціонування віртуальних навчальних спільнот і переваги використання їх у навчанні. Наведено приклади популярних віртуальних спільнот із вивчення іноземних мов.

Ключові слова:

віртуальні спільноти; віртуальні навчальні спільноти; зарубіжний досвід; соціальна мережа; вивчення іноземних мов.

Анотация:

Симоненко Светлана. **Виртуальные сообщества как эффективный способ обучения зарубежным языкам: зарубежный опыт.**

В статье отражен положительный опыт зарубежных стран в создании виртуальных сообществ, в том числе виртуальных учебных сообществ. Приведены толкования виртуальных сообществ, предложенные зарубежными исследователями. Презентованы различные классификации виртуальных сообществ. Определены различия в понятиях «виртуальное сообщество» и «социальная сеть». Раскрыты основные аспекты успешного функционирования виртуальных учебных сообществ и преимущества их использования в обучении. Приведены примеры популярных виртуальных сообществ по изучению иностранных языков.

Ключевые слова:

виртуальные сообщества; виртуальные учебные сообщества; зарубежный опыт; социальные сети; изучение иностранных языков.

Resume:

Symonenko Svitlana. **Virtual communities as effective means of foreign language learning: foreign experience.**

The paper describes foreign experience in development of virtual communities, including virtual learning communities. Numerous definitions of virtual communities of foreign scholars are cited. Different classifications of virtual communities are presented. Differences between virtual communities and social networking sites are described. Essential aspects of effective virtual community functioning and their advantages in learning are given. Examples of popular virtual foreign language learning communities are given.

Key words:

virtual communities; virtual learning communities; foreign experience; social networking sites; foreign language learning.

Постановка проблеми. Інформаційно-комп'ютерні технології вже давно проникли в усі сфери людської діяльності. Не є винятком навчання та дозвілля студентської молоді.

Сучасні студенти використовують технології взагалі й соціальні мережі, віртуальні спільноти й віртуальні середовища зокрема для вивчення різних навчальних предметів, набуття нових знань, спілкування, пошуку інформації тощо. Безсумнівно, саме віртуальні спільноти мають величезний потенціал для навчання студентів, оскільки приваблюють останніх простотою і зручністю використання, можливістю обирати темп і зміст навчання, спроможністю самим брати участь у спілкуванні й формуванні змісту навчання, наявністю зворотного зв'язку з членами спільноти, технічною доступністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження віртуальних спільнот і їх можливого використання в різних сферах людської діяльності проводилися такими зарубіжними науковцями, як Г. Рейнгольд, К. Сван, Д. Хейгел і А. Армстронг, С. Асето, М. Бортолуцці, Т. Говард та ін. Серед українських учених питаннями віртуальних спільнот займаються С. Литвинова, І. Малицька, А. Пелещин, Т. Войцях, М. Жалдак, В. Осадчий, Н. Задорожна, Д. Десятов та інші.

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення зарубіжного досвіду використання віртуальних спільнот у навчанні іноземних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи сутність віртуальних спільнот, насамперед необхідно визначити поняття «віртуальна спільнота» й відокремити його від поняття «соціальна мережа». У зарубіжних і вітчизняних джерелах використовують декілька схожих за значенням термінів: «віртуальні спільноти» (virtual communities), «інтернет-спільноти» (online communities, Internet communities, e-communities), «соціальні мережі» (social networks, social networking sites).

Термін «віртуальна спільнота» був уведений у науковий обіг Г. Рейнгольдом у 1993 році. У монографії «The Virtual Community» («Віртуальна спільнота») Г. Рейнгольд визначив віртуальні спільноти як «соціальні об'єднання, що виникають із Інтернету, коли достатня кількість людей протягом достатнього часу проводить публічні обговорення з вираженими людськими почуттями, що веде до формування особистих взаємовідносин у кіберпросторі». На думку автора, спільноти у кіберпросторі розвиваються частково через зникнення неформальних громадських об'єднань і місць у реальному житті, а частково – завдяки новаторському духу користувачів Інтернету, які залучаються до віртуальних спільнот через взаємодію з іншими людьми на новому рівні [11].

Інше тлумачення терміна «віртуальна спільнота» в 1997 році запропонували Д. Хейгел

і А. Армстронг, визначивши віртуальні спільноти як «місця, що функціонують завдяки комп'ютерним засобам, де є потенціал для об'єднання, наповнення та спілкування з акцентом на наповненні, яке генерують члени спільноти». Автори зазначили, що віртуальні спільноти можуть задовольнити потреби їх учасників в інтересах (спільні інтереси в певних сферах), взаємовідносинах (спільні життєві події), фантазії та уяві, транзакціях (торгівля, продаж тощо) [7].

Р. Багоцці та У. Дхолаккіа [3] характеризують віртуальні спільноти як соціальні місця в цифровому середовищі, що дають можливість групам формуватися та розвиватися насамперед завдяки безперервному процесу спілкування.

Для розуміння відмінностей між віртуальними спільнотами й соціальними мережами наведено визначення, запропоноване Д. Бойд і Н. Еллісон, які визначають соціальні мережі як вебсервіси, що дають змогу користувачам: 1) створювати публічний або напівпублічний профіль у межах зв'язаної системи; 2) створювати список інших користувачів, із якими у них є зв'язки; 3) переглядати свої списки та списки інших користувачів у системі [5].

Аналізуючи різні тлумачення термінів «віртуальні спільноти» й «соціальні мережі», ряд дослідників наводить критерії для розрізнення різних типів об'єднань. Так, Т. Говард [8] підкреслює, що в соціальних мережах користувач є центром об'єднання. Віртуальні спільноти функціонують як організації, їх діяльність сфокусована на загальній меті, а не на створенні особистих відносин. Іншими критеріями, що відрізняють віртуальні спільноти від соціальних мереж, є міцний характер стосунків між учасниками, конкретна мета та завдання функціонування, комп'ютерне середовище об'єднання, спільна робота та співробітництво між членами об'єднання.

Для розрізнення віртуальних спільнот і соціальних мереж суттєвим є зауваження Д. Прііс [10], яка вважає, що головними складниками будь-якої віртуальної спільноти є люди, що взаємодіють між собою для задоволення власних потреб або для виконання особливих ролей; спільна мета; політика взаємодії; комп'ютерні системи для підтримки взаємодії.

Перелік невіддільних складників, характерних для віртуальних спільнот розширили І. Боугзал і Ф.Кауане [4], сформулювавши шість таких аспектів: група людей, регулярна участь, спільний віртуальний простір, формальні й неформальні взаємодії, центр інтересів/спільне підприємство та спільне інтегроване середовище.

Зарубіжні дослідники віртуальних спільнот ведуть дискусії і щодо їх типології. Так, С. Асето, К. Донді, П. Марзотто [1] виділяють такі категорії віртуальних спільнот, як: спільноти, керовані організаціями (освітніми установами, підприємствами тощо), спільноти, орієнтовані на продукування (Wikipedia тощо), спільноти, орієнтовані на теми (професійні спільноти, спільноти за інтересами), соціально-орієнтовані спільноти (соціальні мережі, YouTube тощо).

Д. Страусс і Р. Фрост [12] класифікують віртуальні спільноти за вісьмома типами: розважальні спільноти, соціальні мережі, торгівельні спільноти, освітні спільноти, спільноти для запланованих подій, пропагандистські спільноти, спільноти торгових марок, споживчі спільноти.

Наведені типології віртуальних спільнот свідчать про те, що навчальні або освітні віртуальні спільноти наявні в багатьох класифікаціях. Маємо декілька версій цього поняття в англійській мові, а саме: virtual learning communities, online learning communities, e-learning communities, а також virtual communities of practice (віртуальні спільноти практиків), virtual teams (віртуальні команди), virtual schools (віртуальні школи) тощо, а також тлумачень цього поняття.

Найсучаснішим визначенням навчальної віртуальної спільноти ми вважаємо визначення Р. Вегенера, який твердить, що віртуальна навчальна спільнота – це віртуальний соціальний простір, який існує завдяки інформаційно-технологічній платформі, де люди, що мають спільну мету, об'єднуються для взаємодії один з одним для набуття знань та/або обміну ними [14].

Активне спілкування членів спільноти, їх регулярна участь у подіях спільноти, висока мотивація та спільні інтереси роблять віртуальні спільноти незамінним інструментом для навчання. Так, К. Ала-Мутка [2] вказує на суттєві переваги впровадження віртуальних спільнот у навчання: доступ до певних знань і розробка нових знань, особистісне зростання й розвиток через соціалізацію, колективне виконання завдань і спільна діяльність. На думку автора, типовими видами навчальної діяльності та їх відповідними навчальними перспективами у віртуальних спільнотах є:

– доступ до ресурсів, які створено індивідуально й у співробітництві (набуття певних знань, їх розуміння через спільні матеріали, обговорення членами спільноти певної теми);

– користування знаннями й розробка нових спільних знань (навчання для отримання та надання порад, ознайомлення з різними

перспективами, розвиток умінь робити пропозиції, захист (обстоювання) та прийняття думок);

– спостереження за членами спільноти й наслідування їх (навчання різних способів існування, функціонування й обмірковування, проєкція на своє життя, особистість, знання та навички в порівнянні з іншими членами спільноти);

– зв'язок і соціалізація (пошук зв'язків із людьми, побудова та підтримання взаємних стосунків із ними);

– спільне користування особистими внесками (розвиток креативності через знання й самовираження);

– участь у спільному виробництві (навчання працювати разом, переглядати та рецензувати матеріали через надання та отримання коментарів, пошук нових рішень щодо розв'язання проблем у динамічному середовищі).

М. Моїсєєва, С. Соїферт серед переваг віртуальних навчальних спільнот називають: інтенсивний комунікаційний процес, який сприяє розвитку навичок міжособистісної комунікації, збагаченню ідеями, обміну знаннями, що веде до більш глибокого розуміння змісту навчання; висока мотивація навчання й розвиток почуття індивідуальної відповідальності за групову навчальну діяльність; збагачення навчального досвіду, набуття досвіду навчання в групі та спілкування з іншими людьми, поєднання навчального й особистого досвіду в соціальному контексті; подолання почуття самотності, ізольованості, відчуття належності до колективу, надання емоційної, психологічної підтримки один одному; навчання через роботу, практику, соціально значущий експеримент; накопичення нового знання шляхом спілкування з іншими на основі методики навчання в співпраці [15].

Розглянувши педагогічні й організаційні інновації на основі діяльності 12 віртуальних спільнот, С. Асето, К. Донді, П. Марзотто [1] дійшли висновку, що вирішальними для ефективного функціонування спільноти є спільний інтерес учасників і природа цього інтересу (хобі, робота, спільний соціальний стан або спільна соціальна належність). Критичними факторами тривалого функціонування віртуальної спільноти за думкою дослідників є підвищення і підтримання цього інтересу, які, в свою чергу, впливають на активність учасників та їх внески до спільноти.

Досліджуючи фактори успіху віртуальних навчальних спільнот, Р. Вегенер [14] зазначає, що для успішного функціонування віртуальних спільнот вирішальними є ступінь співробітництва членів спільноти, кількість

учасників, тривалість існування спільноти та формальність або неформальність спільноти. Критичними факторами тривалого функціонування віртуальної спільноти є підвищення й підтримання інтересу, що, так само, впливає на активність учасників та їхні внески до спільноти.

Віртуальні навчальні спільноти можуть функціонувати в рамках глобальних освітніх проєктів, у межах освітніх закладів, а можуть бути створені для об'єднання людей різних вікових груп із різних країн з метою спілкування, здобуття знань, обміну досвідом тощо.

Можна твердити напевно, що в навчанні іноземних мов спілкування, мотивація та спільна діяльність – це провідні фактори успішного оволодіння мовою. Тому не дивно, що сьогодні є велика кількість віртуальних спільнот із вивчення іноземних мов (language learning communities), різних за стилем, наповненням і можливостями.

Віртуальні спільноти з вивчення іноземних мов надають можливість спілкування з носіями мови, сприяють розвитку навичок говоріння, письма, читання та аудіювання, приваблюють учасників сучасним наповненням і мультимедійними засобами, дають змогу учасникам працювати в зручному для них темпі й режимі. Всі ці особливості віртуальних спільнот підтримують процес вивчення іноземних мов або в рамках навчального процесу, або при вивченні іноземної мови учасником спільноти поза формальним навчальним процесом.

Розглянемо найбільш популярні й найчисельніші віртуальні спільноти з вивчення іноземних мов. Livemocha (livemocha.com) вважається першою віртуальною спільнотою, створеною для вивчення іноземних мов. Ця спільнота є всесвітньою і сьогодні об'єднує 16 мільйонів людей із 190 країн світу, які цікавляться вивченням іноземних мов. Навчання 35 мов відбувається в чотирьох напрямках:

1) Get new lessons (Отримуйте нові уроки) – тематичні уроки для учасників із різним рівнем володіння мовою;

2) My lessons (Мої уроки) – уроки, розроблені особисто, для поширення та спільного користування всіма учасниками;

3) Help others (Допомагайте іншим) – взаємодія з учасниками спільноти, надання допомоги іншим;

4) Language partners (Мовні партнери) – мовне партнерство, допомога у виконанні вправ із письма та говоріння, зокрема й з використанням інтерактивних інструментів.

У спільноті є мотиваційна система для заохочення учасників (конкурси, система

нарахування балів за виконання завдань і допомогу іншим учасникам спільноти, нагороди тощо).

Найбільшою за кількістю учасників серед віртуальних спільнот для вивчення іноземних мов є Busuu (busuu.com), що налічує 50 мільйонів людей з усього світу. Навчальні матеріали з вивчення 12 мов розподілені відповідно до рівнів володіння мовами (A1, A2, B1, B2) і охоплюють загальнонавчальні теми й тематику ділового спілкування.

Частина наявних матеріалів є вільною для доступу учасників, а деякі матеріали платні. Член спільноти може бути як студентом, так і виконувати функції викладача, беручи участь у спілкуванні або коригуванні робіт інших учасників із залученням електронних інструментів.

Учасники спільноти мають можливість пройти тест на знання англійської мови Global Scale of English Test (GSET) (Глобальна Англійська шкала) і отримати відповідний сертифікат.

Віртуальна спільнота My Language Exchange (mylanguageexchange.com) об'єднує учасників із 133 країн світу, які можуть вивчати, як заявлено, 115 мов. Відмінною особливістю цієї спільноти є використання метода Корм'є при вивченні іноземних мов, спрямованого на розвиток комунікативних навичок у невимушеній атмосфері з використанням розважального наповнення, спілкування з носіями мови в рамках будь-якої тематики, не допускаючи оцінювання й тиску.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши зарубіжний досвід вивчення віртуальних спільнот і впровадження їх у навчальний процес, доходимо таких висновків:

1) Віртуальні навчальні спільноти є ефективним засобом навчання, зокрема й при вивченні іноземних мов, оскільки вони об'єднують людей різних за походженням, віком і соціальним статусом, що живуть у різних частинах світу, але мають спільні мотиви та інтереси (оволодіння іноземною мовою або підвищення свого рівня).

2) Учасники віртуальних спільнот мають доступ до широкого діапазону ресурсів і поширюють матеріали, розроблені власноруч.

3) Взаємодія і спілкування в рамках віртуальних спільнот сприяють розвитку всіх необхідних навичок іноземної мови (читання, говоріння, аудіювання, письмо).

4) Учасники спільнот користуються знаннями й беруть участь у формуванні нових знань і нових продуктів.

5) Для успішного функціонування віртуальних спільнот потрібно постійне підвищення інтересу та мотивації учасників, сучасне наповнення та активна взаємодія учасників.

Актуальними для подальшого дослідження є вивчення зарубіжного досвіду створення віртуальних навчальних спільнот на базі соціальних мереж і використання позитивного досвіду в навчанні іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Aceto S. Pedagogical Innovation in New Learning Communities: An In-depth Study of Twelve Online Learning Communities [Text] / S. Aceto, C. Dondi, P. Marzotto // Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2010. – 138 p.
2. Ala-Mutka K. Learning in Informal Online Networks and Communities [Text] / K. Ala-Mutka // Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2010. – 88 p.
3. Bagozzi R. Intentional Social Action in Virtual Communities / R. Bagozzi, U. Dholakia // Journal of Interactive Marketing. – 2002. – №16 (2). – P. 2–21.
4. Boughzala I. Toward a methodological framework to support professional virtual communities / I. Boughzala, F. Kaouane // 2nd International Conference on Informatics, 27th-28th November 2007, Selangor, Malaysia : Proceedings. – P. T2-64–T2-71.
5. Boyd D. M. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship [Text] / D. M. Boyd, N. B. Ellison // Journal of Computer-Mediated Communication. – 2007. – № 13. – P. 210–230.
6. Buss A. Online Communities Handbook: Building Your Business and Brand on the Web [Text] / A. Buss, N. Strauss. – Berkeley, CA : New Riders, 2009. – 288 p.
7. Hagel J. III. Net Gain: Expanding Market Through Virtual Communities [Text] / J. III. Hagel, A.G. Armstrong. – Boston : Harvard Business School Press, 1997. – 235 p.

References

1. Aceto, S. (2010). *Pedagogical innovation in new learning communities: An in-depth study of twelve online learning communities*. Retrieved from http://erte.dge.mec.pt/files/@crie/1286969463_Pedagogical_innovation.pdf [in English].
2. Ala-Mutka, K. (2010). *Learning in informal online networks and communities*. Retrieved from <http://www.icde.org/filestore/News/2004-2010/2010/PedagogicalInnovationsinNewLearningCommunities.pdf> [in English].
3. Bagozzi, R., and Dholakia, U. (2002). Intentional social action in virtual communities. *Journal of Interactive Marketing*, 16: 2–21. doi: 10.1002/dir.10006. [in English].
4. Boughzala, I., Kaouane, F. (2007). *Toward a methodological framework to support professional virtual communities*. In: 2nd International Conference on Informatics (Informatics 2007), Hilton Petaling Jaya Hotel, Petaling Jaya, Selangor, Malaysia, T2-64 – T2-71. [in English].
5. Boyd, D. M., Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13: 210–230. doi: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x [in English].

8. Howard T. Design to Thrive: Creating Social Networks and Online Communities that Last [Text] / T. Howard. – Morgan Kaufmann, 2010. – 238 p.
9. Katzy B. R. Virtual Professional Communities – Definitions and Typology [Electronic resource] / B. R. Katzy, X. Ma // International Conference on Concurrent Engineering, Rome, June 14-16, 2002 : Proceedings. – Mode of access : https://www.researchgate.net/publication/228808964_Virtual_Professional_Communities-Definitions_and_Typology. – Title from the screen.
10. Preece J. Online Communities: Designing Usability, Supporting Sociability [Text] / J. Preece. – New York : Wiley, 2000. – 468 p.
11. Rheingold H. The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier [Text] / H. Rheingold. – Reading, Massachusetts : Addison-Wesley, 1993. – 480 p.
12. Strauss J. E-Marketing (Sixth Edition) [Text] / J. Strauss, R. Frost. – Prentice Hall PTR, 2011. – 448 p.
13. Swan K. Building Learning Communities in Online Courses: the importance of interaction [Text] / K. Swan // Education, Communication and Information. – 2002. – Vol. 2, № 1 (2002). – P. 23–49.
14. Wegener R. Virtual Learning Communities: Success Factors and Challenges [Text] / R. Wegener, J. M. Leimeister // International Journal of Technology Enhanced Learning (IJTEL). – 2012. – Number : 5/6, Vol. 4. – P. 383–397.
15. Моисеева М.В. Феномен виртуальных учебных сообществ [Электронный ресурс] / М. В. Моисеева, С. Соиферт. – Режим доступа: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/b6bfbf5f9b5ab471c3256c5200340dc9>. – Название с экрана.
6. Buss A., Strauss, N. (2009). *Online communities handbook: Building your business and brand on the web*. Berkeley, CA: New Riders. [in English].
7. Hagel, J. III., Armstrong A. G. (1997). *Net Gain: Expanding market through virtual communities*. Boston: Harvard Business School Press. [in English].
8. Howard, T. (2010). *Design to thrive: Creating social networks and online communities that last*. Morgan Kaufmann. [in English].
9. Katzy, B.R., Ma, X. (2002). *Virtual professional communities – definitions and typology*. In International Conference on Concurrent Engineering, Rome, June 14-16, 2002: Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228808964_Virtual_Professional_Communities-Definitions_and_Typology. [in English].
10. Preece, J. (2000). *Online Communities: Designing Usability, Supporting Sociability*. New York: Wiley. [in English].
11. Rheingold, H. (1993). *The virtual community: Homesteading on the electronic frontier reading*. Massachusetts: Addison-Wesley. [in English].
12. Strauss, J. (2011). *E-Marketing (Sixth Edition)*. Prentice Hall PTR. [in English].
13. Swan, K. (2002). *Building communities in online courses: the importance of interaction*. *Education, Communication and Information*. 2 (1), 23-49. [in English].
14. Wegener, R. & Leimeister, J. M. (2012): *Virtual Learning Communities: Success Factors and Challenges*. In: *International Journal of Technology Enhanced Learning (IJTEL)*. Erscheinungsjahr/Year: Seiten/Pages: 5/6, Vol. 4, 383 – 397. [in English].
15. Moysseva, M.V., and Soyfert S. (2001). *A phenomenon of virtual learning communities*. Retrieved from <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/b6bfbf5f9b5ab471c3256c5200340dc9>. [in Russian].

Рецензент: Фунтікова О.О. – д.пед.н., професор

Відомості про автора:

Симоненко Світлана Вікторівна

asimonenko@ukr.net

Таврійський державний

агротехнологічний університет

пр. Хмельницького, 18, м. Мелітополь,

Запорізька область, 72310, Україна

doi:10.7905/нвмдпу.v0i14.1045

Матеріал надійшов до редакції 09.04.2015 р.

Подано до друку 22.04.2015 р.